

Donner wint van Belle

De computerschaakdag van de studievereniging van wiskunde en informatica studenten "Christiaan Huygens" (TH Delft) is een groot succes geworden. De dag werd georganiseerd ter gelegenheid van het 5e lustrum van Christiaan Huygens. De lezing van Luuk de Vries over de opbouw van een computerschaakprogramma was bijzonder interessant en moet ook de niet-ingewijden het gevoel hebben gegeven dat zij er iets van gingen begrijpen. De voordracht van Ineke Bakker, secretaris-generaal van de FIDE, gaf inzicht in de problematiek waarmee de FIDE worstelt ten opzichte van het computerschaak. Het standpunt van het Centraal Comité van de FIDE, geïnspireerd door wijlen Prof. M. Euwe, is zeer loyaal ten aanzien van het computerschaak; alleen de algemene vergadering heeft nog wat moeite met het accepteren van de schaakcomputer in haar gelederen. FIDE-president Olafsson, die eveneens aanwezig was, beantwoordde de vele vragen, die op dit onderwerp betrekking hadden, zeer positief.

De match

De meeste belangstelling ging op 5 maart evenwel uit naar de ontmoeting Donner-Belle. Het schampere geschrijf van Hein Donner over de schaakcomputer in NRC/Handelsblad deed menigeen de zijde van Belle kiezen. In de kommentaarzaal, die overvol was, - zo'n 800 mensen hebben de partij gevolgd -, getuigde een spandoek met "HUP BELLE", daarvan het duidelijkst. Natuurlijk was het onzin om te hopen dat Donner zou verliezen; zover is het com-

Donner wacht na zijn zet 19. g3? af of de computer de weerlegging ziet.

puterschaak op dit moment nog niet. Het verraste de organisatoren overigens wel enigszins onaangenaam dat onze grootmeester voor de partij weigerde kennis te maken met de geestelijke vader van Belle, Ken Thompson, die in New Jersey aan de telefoon zat. Thompson was speciaal voor de partij vroeg opgestaan; het was 7.00 uur in de ochtend toen de partij begon. Deze ontmoeting zou de eerste partij worden, die ooit gespeeld is tussen een internationale grootmeester en een schaakmachine, onder normale toernooikondities (2½ uur voor 40 zetten).

Wit: J.H. Donner

Zwart: Belle

Delft/New Jersey, 5 maart 1982
Damegambiet, Cambridge-Springs verdediging

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Pf3 Pf6 4. Pe3 e6 5. Lg5 Pbd7 6. e3 Da5 7. Pd2 Lb4 8. Dc2 0-0 9. Le2 dxc4 10. Lxf6 Pxf6 11. Pxc4 Dc7 12. 0-0 Td8 13. a3 Le7 14. b4 b6 15. Tfc1

Met deze zet wijkt Donner af van de theorie. Bekend is hier

15. Tfd1 Pd5 (Mikenas-Aljechin, Praag, 1931) met gelijk spel, aldus de Encyclopedia. Belle had na 15. Tfd1 zeker 15. ..., Pd5 gespeeld, want alle 5 delen van de Encyclopedia staan op het achtergrondgeheugen. Tot op dit moment had Belle 7 minuten gebruikt (voornamelijk transmissie-tijd); Donner had bijna drie keer zoveel besteed. De hoofdvariant, waarvan Donner al eerder afweek (14. Tfd1 Ld7 15. b4 Pd5 16. Pe4 b6) zou

overigens ook gelijk spel opleveren. Ken Thompson meldde dat Belle hier uit haar openingsboek was. Toen wedstrijdleader Van Oosterwijk Bruyn dit aan Donner doorgaf, antwoordde onze grootmeester spontaan: "Ik ook".

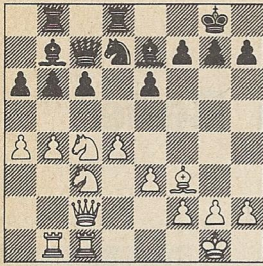
15. ..., Lb7 16. Lf3 a6

Na direct 16. ..., c5 speelt wit 17. Lxb7 Dxb7 18. dxc5 bxc5 19. b5 met zeer goed spel.

17. Tab1 Pd7 18. a4 Tab8

Schakend Nederland - april 1982

Prof. dr. H.J. van den Herik: Donner wint van Belle

19. g3??

Grootmeester Olafsson gaf hier in de kommentaarzaal als zijn mening dat 19. a5 winnend zou zijn. Bij de demonstratie van deze zet bleek evenwel dat zwart een aardige trouvaille heeft: 19. a5 bxa5 20. Pxa5 Lxb4! De tekstzet is op grond van eenzelfde wending bijzonder slecht, de looper op f3 komt ongedekt te staan. Zwart kan nu spelen: 19. ..., Lxb4 20. Txb4 c5 21. dxc5 Lxf3 22. cxb6 Pxb6 23. Pxb6 Txb6 24. Txb6 Dxb6, met zelfs enig voordeel voor zwart. Belle heeft deze variant wel helemaal onderzocht, maar hem ten slotte minder gewaardeerd dan de door haar gespeelde zet. Onbegrijpelijk! Donner verklaarde na afloop overigens dat hij Lxb4 wel gezien had, maar hij wilde eens kijken of... Hij zei verder na 19. ..., Lxb4 20. Le4 gespeeld te zullen hebben, met vage aanvalskansen. Na 20. ..., Lxc3 21. Dxc3 staat zwart er m.i. zeer goed voor. Het is opmerkelijk dat 5000 ELO-punten (Donner plus Olafsson) samen niet de juiste zet in de diagramstelling konden vinden.

19. ..., Kh8? 20. Lg2 f5??

De laatste twee zwarte zetten zijn werkelijk verschrikkelijk. Voor Donner aanleiding om het spel te vergelijken met dat van zijn nichtje van vier jaar. Positioneel staat wit nu gewonnen en het is waar, Donner heeft er niets voor behoeven te doen.

21. Pe2 Te8 22. Pf4 Lg5 23. Pd3 Lf6 24. f4 Tec8 25. a5 b5

Hiermee wordt de looper op b7

levend begraven en lijkt de partij definitief beslist.

26. Pd2 La8 27. Pb3 Da7 28. De2

Nauwkeuriger was direkt 28. Da2 of eventueel 28. Pbc5. De tekstzet geeft een tempo weg, maar Donner heeft geen haast, Belle kan geen vin verroeren.

28. ..., Tc7 29. Pbc5 Pf8 30. Tc2 Te8 31. Tbc1 Kg8 32. Lf3 Td8 33. g4 Tdc8 34. Tc3 fxg4

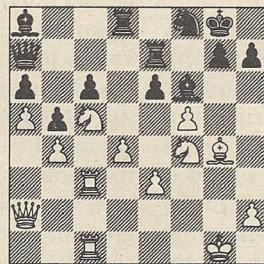
De voorkeur verdiende hier 34. ..., g6.

35. Lxg4 Te7 36. Da2 Tce8 37. f5 Td8

De e-pion is toch verloren, de zwarte toren bezet daarom de half-open lijn met de bedoeling druk op d4 te ontwikkelen.

38. Pf4

Eenvoudig 38. fxe6 had zwart geen enkele hoop gelaten, maar Donner wil het mooi doen. De computer grijpt zijn kans. De zaal, die gezien had dat in 38. ..., Lxd4 (Viergever) zwarts enige kans op tegenspel bestond, veerde op.

38. ..., Lxd4 39. exd4

Van Oosterwijk Bruyn maakte mij later attent op de volgende fraaie variant 39. Pfxe6 Pxe6 40. Pxe6 Lxe3+ 41. Kf1 Td5 42. Dxd5+ cxd5 43. Tc8+ Te8 44. Txe8+ etc. Wat Donner doet ligt meer voor de hand.

39. ..., Txd4 40. f6

De zwarte dame op a7 is weer tot leven gekomen, mede omdat b4 in staat. Slaan op e6 is natuurlijk onmogelijk voor wit. Een andere mogelijkheid was nog wel 40. Tf1.

40. ..., Txf4

Belle gaat op materiaalwinst af: een looper + 3 pionnen tegen een toren. De looper op a8 mag evenwel niet voor vol geteld worden. Op 40. ..., gxf6 volgt 41. Lxe6+ Kh8 42. Df2 Txf4 43. Dxf4 Pxe6 44. Dxf6; van belang is ook hier weer dat de pion op c6 geblokkeerd blijft. Na 40. ..., Taf7 wint wit met 41. Lxe6.

41. fxe7 Txxg4+ 42. Tg3 Txxg3+ 43. hxxg3 Dxxe7 44. Dd2

Met deze zet ontnemt Donner zijn tegenstander alle kansen. De looper op a8 zal nooit meer uit zijn hoek kunnen komen.

44. ..., h6 45. Td1 De8 46. Dd6

Na 46. Dd8 Dh5 47. Tf1 is het direkt uit en ook 46. ..., Dg6 47. Td3 met de dreiging Pd7 was sneller dan de partij voortzetting (Dxd3, Pf6+).

46. ..., e5 47. Dc7 Dh5 48. Tf1

Er dreigt 49. Txf8+ met direkte winst.

48. ..., De8 49. Dd6 e4 50. Tf4 e3 51. Te4 Dc8 52. Txe3 h5 53. Te7 Df5 54. Df4

Hier mist Donner de onmiddellijke winst die te behalen was met 54. Te8. Bijvoorbeeld 54. Db1+ Kg2 55. Dc2+ Kf3 56. Df5+ Df4 (of 56. Dc3+ Pd3).

Donner doet het iets omslachtiger. 54. ..., Dg6 55. Ta7 De8 56. Dd4 Dg6

Afgebroken. De partij werd daarna door FIDE-president Olafsson voor Donner gewonnen verklaard.

Het zal stellig nog tot het einde van dit decennium duren voordat de computer in staat is de rollen om te draaien. Aan Donner komt de eer toe als eerste internationale grootmeester met de computer te hebben gestreden. De mens heeft gewonnen, Proficiat, Hein!

JAAP VAN DEN HERIK

**Schakend Nederland - april 1982
Prof. dr. H.J. van den Herik: Donner wint van Belle**